

KADRO DERGİSİ: DİL VE EDEBİYAT ANLAYIŞI

Ahmet USLU*

ÖZET

1929 buhranı sonrasında dünyada devletçiliğin yükselişe geçtiği 1930'lu yıllarda, Yakup Kadri Karaosmanoğlu dışında Marksist bir geçmişe sahip olan bir kısım aydınının çıkardığı bir dergi olan Kadro, çoğunlukla yeni kurulan rejimi entelektüel açıdan destekleyici bir çizgi izlemiştir. Bu nedenle Kadro hareketi, devletin başta ekonomi olmak üzere hemen her şeye müdahalesini savunan görüşleri dile getirmiş ve otoriter bir devlet sistemini benimsemiştir. Bu makalede Kadro dergisinin edebiyat ve dil hakkındaki görüşleri incelenecektir. Henüz Türk Dil Kurumu kurulmadan yayın hayatına başlayan Kadro Dergisi, Türk Dil Kurumu'nun açılmasıyla birlikte yeni devletin dil ve edebiyat anlayışının da savunucusu olmuştur. 36 sayı çıkan derginin tüm sayıları incelendiğinde dildeki sadeleşme de fark edilir düzeydedir. Bu çalışma ile Kadro Hareketi olarak edebiyat dünyamızda yer etmiş bir topluluğun bir yönüne ışık tutulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadro Hareketi, Kadrocular, Şevket Süreyya Aydemir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu

THE MAGAZINE "KADRO": THE PERSPECTIVE OF LANGUAGE AND LITERATURE

ABSTRACT

After the depression of 1929, in 1930s, when the idea of statism started to lead the world, the magazine "Kadro", published by some of the Marxist intellectuals except Yakup Kadri Karaosmanoğlu, mostly supported the intellectuality of new political regime. Therefore, the movement "Kadro" gave voice to the perspective of standing for all kinds of governmental interventions, particularly economical interference and adopted the idea of an authoritarian government. In this article, the magazine "Kadro" will be examined in terms of the perspective of language and literature. The magazine "Kadro" started publishing before "Türk Dil Kurumu", and after "TDK" was established, it became the assertor of the new government's view of language and literature. It is known that there are 36 issues of the magazine and when all the issues are scrutinized, the simplification in the language can be detected. In this composition, we will try to shed light on the different points of the movement "Kadro", which has great impacts on our literary world.

Key words: the movement "Kadro", Kadrocular (the supporters of the movement), Şevket Süreyya Aydemir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu

---

* Dumlupınar Üniversitesi Türk Dili Öğretmeni. El-mek: ahmetuslu43@hotmail.com

Kadro dergisi, Şevket Süreyya Aydemir, İsmail Hüsrev Tökin, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf Belge, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve her ne kadar ismi Kadro üzerine yapılan çalışmaların hepsinde kurucular arasında geçmese de (Ertan 1994, XIV; Türkeş 1999, 9) Mehmet Şevki Yazman'dan –Yazman'ın ilk yazısı Dergi'nin 13. sayısında yayınlanmıştır - oluşan bir grup aydın tarafından 1932 - 1934 yılları arasında toplam 36 sayı olarak yayınlanmış bir aylık düşünce dergisidir. Kadro'nun yayın hayatını sürdürdüğü yıllar 23 Ocak 1932'den Aralık 1934'e kadar sürmektedir. Buna karşın Kadro dergisi üzerinde yapılan çalışmaların bu süreci 1932-1934 (Ertan 1994, 71; Türkeş, 1999, 9) kimi zamanda 1932-1935 (Yanardağ 2008, 17) aralığı olarak aldığı görülmektedir. Bu çelişkinin asıl nedeni Kadro Dergisi'nin 36 sayı olarak basılmasından kaynaklanmaktadır. 1932 Ocak'ı temel alınarak yapılan değerlendirme doğal olarak 1935'e tekabül edecektir. Fakat Kadro'nun 1934'ün Aralık ayında iki baskı yapmış olması, dolayısıyla 35. ve 36. sayıların Aralık 1934'te yayımlanmış olduğudur. (Kadro 1934, S: 35-36).

Kadro dergisinin kurucuları yukarıda belirtilen altı kişi olsa da dergide başka yazarları da görmek mümkündür. Derginin yazar kadrosunda Ahmet Hamdi Başar, Falih Rıfkı Atay, Behçet Kemal Çağlar, Eflatun Cem Güney, Muhlis Etem Mate ve İbrahim Necmi Dilmen, Abdurrahman Şefik, Münir İriboz, Mümtaz Ziya, Şakir Hazım, Neşet Halil Atay, Hakkı Mahir, Mehmet İlhan, Tahir Hayrettin ve Mansur Tekin hatta bir kaç yazıyla sınırlı olsa da İsmet İnönü de vardır.

Kadro dergisi, Tek Parti Dönemi'nde, Atatürk devrimlerini “izah” etme ve inkılâbın prensiplerini bilimsel bir gözle inceleme düşüncesiyle yayımlanmıştır.

Kadro dergisinin ilk sayısında derginin çıkış amacı şu şekilde belirtilmiştir:

“Türkiye, bir inkılâp içindedir. Bu inkılâp durmadı. Bugüne kadar geçirdiğimiz hareketler, şahit olduğumuz muazzam kıyam manzaraları, onun yalnız bir safhasıdır. Bir ihtilal geçirdik. İhtilal inkılâbın gayesi değil, vasıtasıdır.” (Aydemir 1932a, 3)

İhtilal döneminin geride kaldığının belirtildiği yazıda inkılâbın derinleşme ve gelişme istikametinde devam etmesi gerektiği belirtilir. İnkılâp karşısında kayıtsız kalınmaz. Herkesin inkılâplara bağlanması gerekmektedir.

İşte bu noktada Kadro bu görevi üstlenmiştir:

“İnkılâbın iradece menfaati, inkılâbı duyan ve yürüten azlık, fakat şuurlu bir avagardın, azlık fakat ileri bir KADRO'nun iradesinde temsil olunur. Bu kadro, inkılâbın şeniyetinden çıkarılan ve onun seyrine uygun bir şekilde izah edildikçe şekillenmiş ve nazariyeleşen prensipleri kendine şuur edinir. İnkılâbın derinleşmesi demek, her şeyden evvel, bu prensiplerin ve onların ifadesi olan inkılâp ahlak ve disiplinin, ileri kadronun dimağında genç neslin, şehir halkının ve köylünün dimağına inmesi ve yerleşmesi demektir.

Türkiye bir inkılâp içindedir. Bu inkılâp kendine prensip ve onu yaşatacaklara şuur olabilecek bütün nazari ve fikri unsurlara maliktir. Ancak bu nazari ve fikri unsurlar terkip ve tedvin edilmiş değildir. Gerek milli mahiyeti gerek beynelmilel şumul ve tesirleri itibari ile tarihin en manalı hareketlerinden biri olan inkılâbımızın, zatında mündemiç bu ileri fikir ve prensip unsurlarını, şimdi inkılâbın seyri içinde ve onun icaplarına uygun bir şekilde izah işi, bugünkü Türk inkılâp münevverliğine düşen vazifelerin en acil ve en şerefliisidir. İnkılâbımızın, her biri ayrı ayrı kıymettar ve orijinal olan bu fikir ve nazariye unsurları birer birer izah edildikçe, bu esaslar inkılâp nesli için kriteriyumlar olacak, yeni ve standartlaşmış inkılâpçı tip böyle doğacaktır. Bu tip her nerede, her ne şerait altında olursa olsun, karşılaştığı her inkılâp sahasında, aynı hadiseyi aynı kriteriyumlara vuracak, aynı ölçülerle düşünülecek, aynı neticelere varacak ve İnkılâbın kendisine has CİHANI TELAKKİ TARZI böyle vücut bulacaktır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012*

Hülasa; Cihanın bin bir çeşit hadisata gebe olan bugünkü esrarengiz gidişi içinde, mukadderatını kendi inkılâbının mukadderatına bağlayan inkılâp neslimizin muhtaç olduğu inkılâp şevkini her zaman uyanık tutmak ve inkılâbımızın bir bakışta idrakimizi durdurur gibi görünen coşkun ve mürekkep cereyanına daima hâkim kalabilmek için, onun prensiplerini hududu muayyen kriteriyumlar şeklinde bilmeye, benimsemeye ve benimsetmeye mecburuz.

KADRO, BUNUN İÇİN ÇIKIYOR.” (Aydemir 1932a, 3)

Yine Şevket Süreyya Aydemir de “Kadro” dergisini çıkarmaktaki amacını, “Tek Adam” isimli yapıtında şöyle açıklamaktadır : “Öyle görünüyor ki biz Türkiye’de bir inkılâp gerçeği ile karşı karşıyayız; ama bir inkılâp nazariyesi ve felsefesi ile karşı karşıya değiliz. Mademki bir inkılâp vardır, o halde bu inkılâbın bir izahı olmalıdır... Nitekim bir aydın kadro, hem de Mustafa Kemal’in hayatında ve onun gözleri önünde, gene de Türk inkılâbının ideolojisini kendi açısından derlemek, aydınlatmak ve terkip etmek çabasına girmiştir. Bu hareket, Kadro hareketidir.” (Aydemir 2009: 45)

Kadro dergisi hem Türk siyasal yaşamını anlamak hem de o dönemin fikrî alt yapısını anlamak için incelenmesi gereken önemli bir kaynaktır. Genç Cumhuriyet’in ideolojisini ve inkılâplarını anlatmak için yola çıkan Kadro dergisi iktidarla olan fikir ayrılıklarından dolayı Atatürk’ün emri ile Aralık 1934’te kapatılmıştır. Ancak Kadro dergisini çıkartan kurucu yazarlar Kadrocular ve Kadro Hareketi olarak bir süre daha varlıklarını devam ettirmişlerdir.

Kadro dergisinde 360 makale yayımlanmıştır. Bu makalelerden 150 kadarı ekonomik konuları içermektedir. Devletçilik anlayışını savunan Kadro dergisi, iktidarın ekonomi alanında yaptıklarını ve yapacaklarını halka anlatmak için çalışmıştır. Kadro dergisi üzerinde genellikle derginin ekonomik görüşleri üzerinde incelemeler yapılmış, dil ve edebiyat hakkındaki görüşleri üzerinde çok fazla durulmamıştır.

Dönemin siyasi ve fikri yapısına ışık tutan Kadro dergisi, dönemin dil ve edebiyat anlayışını göstermesi bakımından önemli bir kaynaktır. Bu makalede Kadro dergisinin dolayısıyla Kadrocuların dil ve edebiyat hakkındaki görüşleri irdelenecektir. Çalışma iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde Kadro dergisinin dil anlayışı, ikinci bölümde ise edebiyat anlayışı irdelenmeye çalışılacaktır. Sonuç kısmında ise Kadro dergisinin dil ve edebiyat anlayışı ile edebiyat tarihi içindeki yeri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Kadro dergisinin başyazıları Kadro başlığı ile genellikle Şevket Süreyya Aydemir tarafından kaleme alınmıştır. Şevket Süreyya tarafından kaleme alınan başyazılarda isim belirtilmemiş, farklı bir yazar tarafından kaleme alınan başyazılarda yazarın ismi belirtilmiştir. Kadro dergisinin dil ve edebiyat anlayışı incelenirken öncelikle Şevket Süreyya Aydemir’in Kadro başlığı altında kaleme aldığı başyazılardaki görüşler daha sonra dergide Edebiyat ve Dil başlığı altında çıkan çeşitli yazarlara ait görüşler ve özellikle Yakup Kadri’nin kaleme aldığı edebiyat yazılarından yararlanılmıştır.

1) Dil Anlayışı

Ocak 1932’de yayım hayatına başlayan Kadro dergisinin ilk sayılarında dilin sadeleşmesi ve gelişmesi ile ilgili başyazılarda sadece bir yazı çıkmıştır. Kadrocuların daha sonraki sayılarda ve Kadro dergisi dışında geçirdikleri yıllarda dil konusundaki tutumları ve anlayışları göz önünde tutulursa, Türk Dilinin gelişmesinde ve sadeleşmesinde, Atatürk’ün direktifleriyle kurulacak olan Türk Dil Kurumu henüz yokken, bu yazarların kesin bir tavır ortaya koyamayacaklarının da kabul edilmesi gerekir.

Kadro dergisinin dil anlayışına geçmeden önce o dönemde yapılan dil çalışmalarını da hatırlamak faydalı olacaktır. Bu çalışmalardan ilki Türk Dili Tetkik Cemiyeti’nin kurulmasıdır.

Turkish Studies

Ruşen Eşref hatıralarında Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin resmi varlığının tescil tarihini 12 Temmuz 1932 olarak belirtmektedir. Dolmabahçe sarayında Atatürk'ün de hazır bulunmasıyla 26 Eylül 1932'de toplanan Birinci Türk Dil Kurultayı'nda çeşitli görüşler ve tezler ileri sürülerek, yapılan Harf İnkılâbından sonra artık bir dil inkılâbının da gerekli olduğu savunulmuştur.

1932 – 1934 yıllarını daha çok bir araştırma ve inceleme dönemi olarak kabul edebiliriz. Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin ilk yıllarda büyük bir hızla yürüttüğü, halk ağzından kelimeler derlemesi ve kitapların taranması “Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi” ve “Türkçeden Osmanlıcaya İndeks” adlı eserlerin oluşmasını sağlamıştır. (Gözaydın 1978, 45) Bu gelişmelere paralel olarak 18 Ağustos 1934 tarihinde toplanan İkinci Dil Kurultayı'nda cemiyetin adındaki tetkik kelimesi çıkartılarak araştırma kelimesi kullanılmaya başlanmış, 1936'da toplanan Üçüncü Dil Kurultayı'nda bu kelime de çıkartılmış ve bugünkü ismi ile Türk Dil Kurumu olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Kadro dergisinin 1932'de çıkan 12 sayısı incelendiğinde dergide devamlı yazan yazarlar arasında Osmanlıca kelimeleri çok sık kullanan ve alışkanlıklarından kolay kolay vazgeçemeyen yazarın sadece İsmail Hüsrev olduğu görülür. Kadro dergisinin 2. yılından itibaren kullanılan dilin daha da sadeleştiği ve yeni kelimelerin kullanılmaya başlandığı görülür.

Kadro dergisinde dil konusundaki ilk yazılardan biri Vedat Nedim'in “Harf İnkılâbı” başlıklı yazısıdır. Kadro dergisinin 1. Sayısında çıkan bu yazı, derginin çıkış amacına uygun olarak harf inkılâbını savunmaktadır: “İşte inkılâbımızın orijinal ve bakir bir cephesi daha... Yeni harflerimizi millî kurtuluş hareketimizin en modern bir silahı olarak tanıyoruz. İnkılâbı, halkın ruhuna sindirmek için en mükemmel vasıta yeni harflerimizdir. Halkın bilgi ve kültür seviyesini yükseltmek için yeni harflerimiz en kuvvetli bir maniveladır.” (Tör 1932, 43)

Dil konusunda Kadro dergisinde çıkan ilk yazı Yakup Kadri'ye aittir. 9. sayıda Türkçe başlığı ile çıkan bu yazıda Türkçenin yetmiş yıllık geçirdiği değişim irdelenmiştir. Yapılan çalışmaların yetersizliği vurgulanarak, bunun en önemli göstergesinin ise bir isim bile bulunamayışı olduğu belirtilmiştir. “Bundan yirmi sene evvel ortaya bir ‘yeni lisan’ tabiri çıkmıştı. Bu çok yaşamadı. Yerini ‘güzel Türkçeye bıraktı. Sonra, sadece ‘millî dil’ oldu. Bu cereyanın ne kadar mütereddit ve metotsuz bir şey olduğunu kendine tam uygun düşen ismi bir türlü bulamamış olmasından kolayca anlayabiliriz.” (Karaosmanoğlu 1932a, 21)

Yeni lisan, güzel Türkçe, millî dil olarak isimlendirilen bu akımların amacının gayet basit ve sınırlı olduğu üzerinde duran Yakup Kadri yapılması gerekeni ise şöyle ifade eder:

“Aradığımız, hasretini çektiğimiz Türkçeden hâlâ meydanda eser yok. Bunu bulmak için ta eski Türkçe metinlere doğru uzun bir seyahat yapmamız lazım gelir. ‘Kodatkobilik’de, ‘Dede Korkut’ta, Türk nesrinin su katılmamış safi çeşnisini sezer gibi oluruz. Yunus Emre’de Türk nazminin erdiği kemali heyecanla görürüz. Sonra, serpintileri bugüne kadar gelen halk şiirlerinin çok defa yabanî ve iptidâî güzellikleri arasında doğrudan doğruya ruhumuzda çınlayan sesler duyarız. Yeni bir lisan yapmak, güzel Türkçe diye müphem bir hayalin peşinden koşmak neden? Türkçe, anamızın tatlı dili, bütün saffeti, bütün tazeliğiyle, dağ başlarından akan kekik kokulu sular gibi, işte şuradadır.” (Karaosmanoğlu 1932, 21)

Yeni bir Türkçe arayışı içinde olmanın doğru olmadığını vurgulayan Yakup Kadri yapılmaya çalışılanın “uydurma Osmanlıca’dan, uydurma bir Türkçe yaratmak” olduğunu belirtir. Önemli olan Türkçeyi görüp anlamaya çalışmaktır. Bunun ise ilmî metotlarla yapılması gerekir. Bu araştırmaların sadece Anadolu’da yapılması da eksiklikler. “Anadolu Türk dilinin coğrafyasında bir küçücük koridordur. Asıl geniş tetkikler ve keşifler sahası bunun arkasındaki engin yaylalarda ve uçsuz bucaksız steplerdedir.” (Karaosmanoğlu 1932, 21)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

26 Eylül 1932’de toplanan Birinci Türk Dil Kurultayı’ndan sonra Kadro dergisi 10. sayısında başyazıyı dil konusuna ayırmıştır. Kurultay’da alınan kararlar doğrultusunda Şevket Süreyya Aydemir tarafından kaleme alınan başyazıda “Dört adam, bir tabutu sessizce serviliklere taşıyorlar. Beşiktekiler farkında mı? Enderunun bir sadık kulu daha, OSMANLICA, ömrünü tamamlamış, gidiyor. Beşiktekilere ne mutlu! Osmanlı yarı müstemlekesinin bu sıra sıra mevtalarını gömmek için ömürlerinin arsasında bir mezarlık payı ayırmaya mecbur kalmayacaklar.” (Aydemir 1932b, 3)

Bu yazıda Kadrocular adına yazıyı kaleme alan Şevket Süreyya kendilerinin hâlâ “eskiye” yazdıklarını; ancak bundan sonra yazmayacaklarını hatta konuşmayacaklarını belirtir. Dil Kurultayı’nda alınan kararlar doğrultusunda yeni dil, kültür dili olacaktır. “Kültür dili, çok insanlar tarafından konuşulan dil demektir.” (Aydemir 1932b, 3) Bu dilin kullanım sahası olarak da Akdenizle Sarıdeniz arası belirlenmiştir. Bu sahanın belirlenmesinde Ziya Gökalp’in Türkçülüğün Esasları adlı eserinde belirttiği hedef esas alınmıştır: “Türkçülerin uzak ülküsü, Turan adı altında birleşen Oğuzlar’ı, Tatarlar’ı, Kırgızlar’ı, Özbekler’i, Yakutlar’ı dilde, edebiyatta, kültürde birleştirmektedir.” (Gökalp 1994, 22) Kadro dergisinin 23. sayısında başyazıda da millî inkılâp hareketinin konusu “Tarih bütünlüğü, Yurt bütünlüğü, Dil bütünlüğü, Dilek bütünlüğü” olarak belirtilmiştir. (Aydemir 1933a, 5)

İbrahim Necmi’nin derginin 16. sayısında kaleme aldığı Türk Dilinin Ana Çizgileri başlıklı yazıda bu konu detaylı bir şekilde incelenmektedir:

“Tarihe ilk medeniyet atılışını veren toprağın ve budunun, dillerinin de birinci kaynağı olduğunu seziyoruz. Avrupalıların yüzyıllardır aradıkları ilk anadili bir türlü bulunamıyordu. Türk dilini bilgi yollarıyla derinleştirince bu ana kaynağın kendini göstereceğine inandıracak kadar köklü belirişler görüyoruz... Daha araştırmaların başında Türkçenin bir yandan –bütün Avrupa dillerini kucaklayan İndo-Öropeen diller bölüğüyle, öte yandan da eski doğu dillerinden çoğunun koynunda toplandığı Sami dillerle çok sıkı bağlandığını, o dillerde kaynağı bulunmayan birçok sözlerin kökleri Türkçede bulunduğunu görmüş bulunuyoruz. Bu araştırmalar ileri götürülünce, Türkçenin ne engin, ne zengin bir dil varlığını sakladığı güneş gibi belirecektir.” (Dilmen 1933a, 50)

Kadro dergisinde Güneş Dil teorisi olarak geçmemiş olsa da 3. Türk Dil Kurultayı’nda yabancı dil bilimcilere de sunulan bu görüşler Güneş Dil Teorisi ismiyle teori haline getirilmiştir. Ancak bu teori yabancı dil bilimciler tarafından da kabul görmemiştir. Bu teorinin fikrî alt yapısına dair makalelere Kadro dergisinde rastlanılmaktadır.

Osmanlıca kelimelerin dilden atılıp yeni bir dilin oluşturulmasında izlenecek yol hakkında da öneriler Kadrocular tarafından dile getirilmiştir. Bunun için yine 16. Sayıda İbrahim Necmi, dergi okuyucularının da bu sürece katkıda bulunmalarını ister. Okuyucuların da yabancı sözcüklere karşılık bularak Türk Dili Tetkik Cemiyeti’ne göndermeleri istenir. (Dilmen 1933a, 51)

İbrahim Necmi’nin yeni kelimeler bulmadaki önerilerinden biri de derginin 18. sayısında açıklanmıştır. “Türk dilinin güzelliğini, zenginliğini, inceliğini göstermek için en iyi örnekleri eski Türkçe kitaplarda bulabiliriz. Bunların en parlakları Arap ve Acem dillerinin daha Türkçeye hiç girmediği zamanlarda kalanlarıdır elbette. Sümer ve Eti eserlerinin ortaya konması, bu Türk dil ve haznesine yeni bir zenginlik verecektir.” (Güney 1933a, 67) Bu görüşler doğrultusunda derginin 18. sayısından itibaren dil köşesinde eski Türk eserlerinden örnekler konulmaya başlanmıştır. İlk örnek olarak da 5 sayı devam edecek olan Dede Korkut Hikâyeleri alınmıştır. “Dede Korkut Hikâyeleri eski ve halkçı bir hikâye sisteminin en canlı örneklerinden olduğu için” (Dilmen 1933b, 43) tercih edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

Arapça ve Farsça kelimelerin yerine Türkçe karşılık bulunmaya çalışılmasının boş bir uğraş olmadığını söyleyen Kadrocular sadece Türkçe kelimelerin kullanılmasını da yeterli bulmazlar. Sözün anlam akışı içinde Türkçeleştirilmesini de hedeflerler. “Tek tek kelimelerden daha çok, sözün bütünlük akışını Türkleştirmek ve halklaştırmak gerektir.” (Dilmen 1933b, 43)

Osmanlıcaya yönelik yapılan eleştiriler de yine derginin 32. sayısının başyazısında Şevket Süreyya tarafından kaleme alınmıştır. Osmanlıca bir açık pazar ürünüdür. “Milletin öz varlığına dayanmayan idaresinde, uzun zamanlar, İslam teokrasisi ile İslam skolâstiğinin arap-acem kırması dili, Enderun lehçesi hâkim oldu.” (Aydemir 1933, 3) Bu yazıda İkinci Büyük Dil Kurultayı’nda ele alınan “Öz Türkçe” davası ele alınarak savunulmuştur: “Görülüyor ki ‘Öz Türkçe’ davası, bir dilin evvela lügat bünyesi itibarile ondan sonra da sarf ve nahiv bünyesi itibarile, kısaca, baştan aşağı yaratılması meselesidir. Şimdi, her dilin, ancak iyi kötü mevcut bir dile dayanarak geliştiği düşünülürse, Dil Kurultayı’nın cihan tarihi bakımından dahi ne kadar eşsiz bir davayı üzerine almış olduğu anlaşılır.” (Aydemir 1933, 4)

Kadro dergisi ve Kadrocular kendilerine gelinceye kadar dil alanında yapılan çalışmaları dikkate alarak yapılanı eksik ve yanlış bulmuşlardır. İsimlendirme konusunda bile birliğe varılamamış olması, dil konusunda sadece Arapça ve Farsça kelimelerin atılması üzerinde durulması bir eksiklik olarak görülmüştür. Derginin 2. yılında Atatürk’ün de konuya ağırlık vermesi ile birlikte dergide Güneş Dil Teorisi, teori olarak geçerse de Türk dilinin dünya dillerine kaynaklık ettiği, ilk ana dil olduğu da dergide savunulan görüşlerden olmuştur. Devrin iktidarının siyasi görüşlerine uygun olarak Öz Türkçe anlayışı dergide kabul gören ve savunulan bir anlayıştır.

2) Edebiyat Anlayışı

Kadro dergisinde edebiyat köşesini genellikle Yakup Kadri yazmıştır. Onun edebi görüşleri diğer kadrocular tarafından da benimsenmiştir. Ertan da Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun derginin kültür sanat politikasını belirleyen yazıları kaleme alma görevini üstlendiğini belirterek onun dergideki yazılarında ve romanlarında sanatçının Türk Devrimini yerleştirmekle yükümlü olduğunu vurguladığını şöyle aktarır: “Kadrocular arasında sanata ve sanat çevrelerine en yakın isim olan Yakup Kadri bile, sanatın ve sanatçının devrimin izinde olması gerektiğini ısrarla vurgulamıştır. Yakup Kadri’nin bu yöndeki görüşü, dolayısıyla öteki Kadrocular tarafından da aynen benimsenmiştir.” (Ertan 1994, 127-129).

Çağdaş Türk Edebiyatında Ütopyalar başlıklı çalışmasında Nurettin Öztürk’ün Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun Kadro içerisindeki konumuna daha farklı bir açıdan baktığı görülür. Öztürk, söylenenlerin aksine Yakup Kadri’nin Kadro dergisindeki merkez isimlerden biri olduğunu belirterek bunu üç nedene dayandırır: Öncelikle bilindiği üzere Yakup Kadri’nin derginin imtiyaz sahibi oluşu, Çankaya, Atatürk ve İnönü ile ilişkileri kurması ve düzenlemesi, onu dergi için vazgeçilmez bir isim haline getirmiştir. İkinci olarak derginin asıl gücü olarak görülen Şevket Süreyya ve Vedat Nedim Tör’ün, Yakup Kadri’nin dergi içerisindeki tutucu ve öncü gücünü kabul etmeleri ve bu yönde söylemlerde bulunmaları, üçüncü olarak ise Yakup Kadri’nin otuz altı sayı çıkan dergide toplam kırk iki yazı kaleme almış olması onun dergi içerisinde önemli bir yerinin olduğunu göstermektedir: “Kadro’da Yakup Kadri’nin toplam kırk iki yazısı yayımlanmıştır. Bu toplamla Aydemir (60 yazı) ve Belge (45 yazı)den sonra üçüncü sırada gelmektedir. Tökin’in 36, Tör’ün 35 ve Yazman’ın ise 21 yazısı yayımlanmıştır. Öbür yazarlardaki konu çeşitliliğine karşılık Yakup Kadri’nin yazıları ağırlıklı olarak edebiyatla ilgilidir. Zaten sürekli yazarlar arasında ondan başka edebiyatçı yoktur. Dolayısıyla derginin edebiyat anlayışının Yakup Kadri’nin kaleminden anlatılması doğaldır.” (Öztürk 1992, 87).

Yapılan inkılapların ortak hedefi yeni bir medeniyet, düzen oluşturmaktır. Milletten yeniden inşasında her alanda olduğu gibi edebiyatta da bir düzenin gerekli olduğunu söyleyen Yakup Kadri

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

edebiyatın tanımını şöyle yapar: “Edebiyat da medeniyet gibi muayyen bir nizam, muayyen bir sistem demektir.” (Karaosmanoğlu 1932b, 29)

Edebiyatın gözden geçirilerek yeni insana, yeni hayata, yeni hislere tercüman olması gerektiği belirtilir. Ancak edebiyatın içinde bulunduğu durum bunu gerçekleştirmeye yetmemektedir. “İfade şekilleri henüz keşfedilmemiştir. Bu, yalnız bir alet değiştirme meselesi değildir. Üç telli sazı atıp bir nikel boru içine üflemede bir şey çıkmaz. Nefesin başka bir nefes, melodinin başka bir melodi olması lazım gelir.” (Karaosmanoğlu 1932b, 29)

İnkılâplarla birlikte değişen ve yenileşen anlayışın edebiyata da yansımaları gerektiği üzerinde duran Yakup Kadri, etkilerini devam ettiren milli edebiyat anlayışını ve milli edebiyat şairlerini de eleştirir: “Köhne temrinleri alt üst edip, bir taze hüner gösterdiklerini zanneden köşe başı şairlerinin ömrü kısa sürecektir. Lakin ne olursa olsun bunlar, beklediğimiz hakiki halk şamanlarının pişdarlarıdır. Asıl peygamberler gelmeden evvel bir takım meczuplar ve sahte peygamberler türer. Zamanenin alâmetleri böyledir.” (Karaosmanoğlu 1932b, 29)

Edebî eserin meydana gelmesi için ruhta gömülü ham maddelerin yeterli olmayacağını söyleyen Yakup Kadri, bu ham maddelerin edebî değer kazanabilmesi için “zekâ denilen ince ve dolaşık makinede” işlenmesi gerektiğini belirtir. (Karaosmanoğlu 1932c, 17)

Yakup Kadri’ye göre edebî eserin görüldüğünde edebî heyecan uyandırması gerekir. “Günün birinde bir sanat eseri önünden geçerken bizi boğan kördüğüm birdenbire gevşeyiverir. Bir hamlede içinden sıyrılıp çıkarır. Onun için, bir usta-işini (şaheser) her anlayış yeni bir kurtuluştur. Hakiki hürriyete doğru bir yeni adımdır. Gene onun için her güzel ve iyi sanat eseri bir adaletin tecellisini andırır ve en âdil hâkim sanatkârdır.” (Karaosmanoğlu 1932d, 19)

Derginin 8. sayısında Edebiyat Buhranına Dair başlıklı yazıda Yakup Kadri, çöken Osmanlı imparatorluğunun batıda başlayan yenilikleri göremediği için göçüp gittiğini belirtir. Batıda başlayan bu hareket Osmanlı’yı ikiye bölmüştür. Varlığını devam ettiren kısma “istiklalsiz ve yarı müstemleke Türkiye” diyen Yakup Kadri, Osmanlı’nın bu kısmında Namık Kemal, Hâmit ve Fikret’in geçip gittiğini, bunlardan da Hâmit ve Fikret’in arkalarında hiçbir iz bırakmadan yürüdüklerini söyler. Nedeni ise; “Onları Fuzuli’ye, Baki’ye, yani ananeye bağlayan zincirin halkaları çoktan çözülmüştü. Ve gelecekteki bu günkü nizamı, ruhları sezmemişti. Onun için Hâmit de, Fikret de Türkün son edebî hayatında birer kaza, birer tesadüftür.” (Karaosmanoğlu 1932e, 28)

Yakup Kadri’nin eleştirileri sadece bunlarla sınırlı değildir. Yine 8. Sayıda Şinasi’den başlayarak edebî yenileşme ve gelişme hareketinden bahsedilse de Yakup Kadri o dönemin “kozmpolit ve alafrangalık cereyanıyla bir anda başlamış ve o buna, bu ona müvazi olarak” yürüdüğünü söyler. Bunun sebebi ise Tanzimat’ın ilanının sebebi ve karakteristiği ne ise edebiyatın da yenileşmenin de sebebinin ve karakteristiğinin o olduğunu belirtir. “Türk cemiyeti, istiklâlsiz ve tâbi bir cemiyet haline girerken Türk dehası da pasifleşiyor ve kendisine hâkim olan kudretin adı bir mukallidi derekesine düşüyordu.” (Karaosmanoğlu 1932e, 28)

Edebiyat-ı Cedide (Servet-i Fünun)’de de bu pasiflik devam etmiş, daha gülünç ve acıklı bir hal almıştır. Servet-i Fünun edebiyatını “müstemleke edebiyatı” olarak gören Yakup Kadri Dekadan tartışmasını hatırlatarak Muallim Naci mektebine dâhil olanların haklı olduğunu ifade eder. “Edebiyatı Cedide’ye Osmanlılığın, yani Arap ve Acem harsıyla bulaşık Türk kültürünün bir inkırazı hâdisesi diyebiliriz.” (Karaosmanoğlu 1932e, 28)

Yakup Kadri, Edebiyat-ı Cedide şairlerinin vezin anlayışının halk türküsünde gerçekleştirildiğini belirtir. “Fikret’in ‘her vezin şiirin mevzuuna uymalıdır’ nazariyesini bilirsiniz. Fikret, bu vadede, bize ‘Yağmur’ ve ‘Verin Zavallılara!’ manzumelerini örnek olarak göstermiştir.

Turkish Studies

Lakin ben Türkçede bunun en canlı örneği, ancak edebiyat kitaplarına bile girmemiş olan şu sade halk türküsünde buluyorum:

Bahçeye kurdum çifte salıncak,
Yar gelip, yar gidip sallanacak.”

(Karaosmanoğlu 1932f, 31)

Milli edebiyat hareketleri Edebiyat-ı Cedide'nin tüm izlerini silememiştir. “Bugünün nesli zevk, hassasiyet ve yaşama üslubu itibariyle henüz Tanzimat devrinin tesirlerinden kurtulmuş değildir. Şarkılarımız, musikimiz, yiyip içme ve gülüp eğlenme tarzımız, yani hayatı görüş, hayatı telakki ediş sistemimiz bundan otuz kırk sene evvelinin hemen aynıdır.” (Karaosmanoğlu 1932e, 28) Bu etkinin sona ermesi için ise, Türk inkılâbının ortaya attığı prensiplere göre Türk toplumunun şekillenmesi, milli hayatın üslubunun bu prensiplere uyması gerekir.

Fecr-i Ati edebiyatında yer alan Yakup Kadri, Kadro dergisinde yazdığı bir yazıda o günkü görüşlerini eleştirir. “Sanat şahsi ve muhteremdir, diyordum. Bu serdengeçtiliğim bütün ateşle ilk milli felaketimiz olan Balkan Harbine kadar devam etti. Balkan Harbini daha bir sürü milli felaketler takip etti. Ben gene ‘Sanat şahsi ve muhteremdir’ diyordum. Fakat onun yanı başında hiç değilse onun kadar şahsi ve muhterem şeyler olabileceğini de düşünmeye başlamıştım. Nihayet 1914, 1918 geldi. Garp imperiasmasının kandan ve yağmadan gözü dönmüş kurt sürüleri, bütün vahşetle bizim zavallı ağıllarımızın üstüne de saldırdı ve ortada ne edebi cemiyetlerden ne mukaddes sanat davalarımızdan eser kaldı. O zaman artık bütün acı sarahatıyla anladım ki, istiklali uğrunda o derece ter döktüğüm sanat, evvela bir cemiyetin malıdır. Sonra da nihayet bir devrin ifadesidir. Bunlardan tecrit edilmiş bir sanatın ne manası, ne kıymeti vardır. Müstakil sanat, müstakil vatanda olabilir.” (Karaosmanoğlu 1933a, 26) Yakup Kadri'nin Fecr-i Ati edebiyatından ayrılıp milli edebiyata geçişindeki düşünce değişikliğini bu satırlarda görmek mümkündür.

Birinci Dil Kurultayı'ndan sonra yazdığı yazıda Yakup Kadri; Âşık Paşa'dan başlayarak Fikret'e kadar devam eden ve adına Osmanlı edebiyatı denilen devrin kapandığını söylüyor. Osmanlı edebiyatının eleştirilmesi karşısında gelen tepkiler ise yazıda şu sorular ile karşılanmıştır: “Bu hadise, Türk edebiyatının bütün mazisini silmek manasını mı ifade ediyor? Gelecek nesiller, artık her şeyin kendileriyle beraber mi başlayacağına hükmetmek zorunda kalacaklar?” (Karaosmanoğlu 1932g, 26) Yakup Kadri, Divan edebiyatını tamamen silmenin mümkün olmadığını, edebiyatın mazi ve müstakbeli ile değerlendirildiğini bu nedenle de klasik edebiyatın okullarda mecburen de olsa okutulması gerektiğini ifade eder.

Yakup Kadri dolayısıyla Kadrocular, Âşık Paşa'dan başlayıp Fikret'e kadar devam eden klasik edebiyatı Türk edebiyatı olarak görmezler. Türk edebiyatı onlar için Veled Sultan ve Yunus Emre'den beri devam etmekte olan Milli edebiyatımızdır. Ancak burada da bir ayırım söz konusudur. “Bunu Folklor denilen anonim halk edebiyatından ayırmak lazımdır. Zira Folklor, bir adamın ismini taşımayan ve halkın dilinde dolaşan yazılmamış masallara, destanlara, koşma ve türkülere denilir.” (Karaosmanoğlu 1932g, 26) Edebiyat tarihi Yunus Emre'den başlayarak Karacaoğlan, Dertli gibi âşıkların yazdıkları şiirler esas alınarak tekrar yazılmalıdır. Çünkü Türk edebiyat tarihinin ana hatlarını bu eserler ve bu eserlerin seyrinde devam eden eserler oluşturmaktadır. Divan edebiyatının öğretilmesi ise sadece bir antitez olarak ele alınmalıdır.

Yakup Kadri Divan edebiyatını şu sözlerle eleştirir: “Divan edebiyatı, yalnız gayri milli değil, gayriinsanîdir. Burada ruh, insanın ruhu muayyen bir takım söz, mecaz ve istiare kalıpları içinde hapsolünmüş ve pek azı dışarıya sızmak imkânı bulabilmiştir. Onun içindir ki, hayatın bin bir çeşit tecellilerinde daima tek motifli bir yeknesak musikinin borusuyla konuşur. Ölüm, kahramanlık, mihnet ve saadet divan şairlerinin eserlerinde daima tek motifli bir yeknesak

musikinin borusuyla konuşur. Divan şairinde tabiat bir acem minyatürü üzerindeki perspektifsiz bahçeyi andırır. Burada, ağaç insana, kuş göve yapışmıştır. Rüzgâr yoktur ve her ne varsa donmuş gibidir.” (Karaosmanoğlu 1932g, 26)

Peki, yeni edebiyat nasıl olmalıdır? Bu soruya da Kadrocular değişik sayılardaki yazılarda cevap verir:

“Edebî kültürün ve edebî zevkin en büyük alâmeti, en şaşmaz mihenk taşı edebiyatsızlıktır. Edebiyattan kaçınmak, edebiyat yapmamak, çıplak sözün sırrına ermiş bulunmak, işte, sahici edebiyatın ana şartları...” (Karaosmanoğlu 1932f, 30)

Kadro'nun sanat düşüncesine göre, yirminci asrın büyük davalarından biri, pagan bir makine medeniyeti yerine akide ve imana dayanan bir makine medeniyetinin getirilmesi olacaktır. Bundan sonra sanat maddeleri de yaratacaktır. “Fakat bunun yapılabilmesi için sanatkârın, sırtına bir tulum elbise geçirerek makinenin başına geçmesi ve onu geçen devirlerin eli gibi duygulu ve ruhlu bir cihaz kılması lazımdır.” (Asaf 1933a, 34)

“Sanat, terbiye, hukuk, bilgi, idare hülâsa maddesi ve gönül ile bütün cemiyet bir tek parça halinde doğacaktır. Doğru, İyi ve Güzel derken anladığımız şeyler tamamen değişmiştir. Bu değişme, nasıl bir ölçüye göre olacaktır. Bu ölçü nedir? Biliyor muyuz? Bittabi biliyoruz... Sanatta meçhul kalan nokta feridin cemiyetle, bir nizam ve ahenk tahtında tesis ve idame edeceği münasebettir... Şimdiye kadar ne kadar insanca hareketler tanıdıksa, bunların hepsi, kazana girecek, orada kaynayacak ve yeni kalıba dökülecektir.” (Asaf 1933b, 38)

“Türk şairi, Türk sanatkârı, Garp kültürüyle temasa gelir gelmez kendi ruhundan utanmıştır. Bilmem, onu nereye kapamıştır? Zavallı ruh, bilmem hangi mahzende, hangi koçukta, hangi deliğin içinde tıklımış duruyor?... Şu halde kendi ruhlarımızdan utanmayalım. Onları, hapsettiğimiz yerlerden çıkaralım. Belki, ihtiyaçları bir parça aydınlığıdır. Belki, gün yüzüne çıkınca, söyleyecekleri bir söz olacaktır.” (Karaosmanoğlu 1933b, 30)

“Bu edebiyat, inkılâbın ruhumuzda ve fikrimizde yaptığı dalgalanmaların yazı şeklinde hayat sahasına çıkışı olması itibarile, inkılâbımız üstündeki ruh ve fikir uyanıklığımızın âdeta bir aynası” olmalıdır. (Aydemir 1933b, 37)

“Dileğimiz;

- 1- Sanat Kafası: Yeni bir edebiyat yaratmak için sanat kafası lazım... İnkılâbımızın getirdiği Cihanı anlayış tarzına uygun ileri teknik ve estetikle düşünebilen, edebi hareketlere hâkim, hedefli inkişafı nâzım...
- 2- Sanat Mecmuası: ...Akademinin çizeceği esaslar dâhilinde, edebiyatın teknik ve estetiğini konuşan; şiir, hikâyeye gibi sanat eserlerini yayan; cihan edebiyatının ölmezlerinden ve özlülerinden numuneler, halk edebiyatının canlı, duygulu parçalarından örnekler veren dört kanatlı, ama tek gayeli bir mecmua...
- 3- Neşriyat: ... Doğan edebiyatımıza, halk edebiyatımıza ve cihan edebiyatına ait antolojiler hazırlamak; büyük sanatkârlara ve şaheserler dair broşürler neşretmek, talihsizlikten çürüyen değerli sanat eserlerini korumak...
- 4- Halkevleri: Mektep dışındaki kabiliyetleri yetiştirmek için halkevlerinin dil ve edebiyat şubeleri akademinin direktifleriyle işlemelidir...” (Güney 1933, 68)

“Milli roman nedir? ...Milli roman; içtimai örgüsü milli olan romandır.” (Aydemir 1933, 80)

“İnkılâp edebiyatı demek, yeni bir hummanisma, yeni bir insan ve ruh telakkisi demek oluyor... İnkılâp sanatkârı, sanat âleminin beklediği bu büyük keşfi bu gün, elinde bulunan

Turkish Studies

malzeme ile yapamaz. Her şeyden evvel bunu değiştirmek ıstırasında kalacaktır. Çünkü ne dünkü heykel hamuru, ne bugünkü şiir dili yeni insanı kavramaya kadir değildir...

İnkılâp edebiyatı yapmak, inkılâp hamlesini ve inkılâp prensiplerini neşir ve tamim etmek mi demektir? Yoksa bizzat o edebiyat çığırlarının birinde bir başkalık, bir yenilik vücuda getirmek mi demektir? Bu bile henüz belirmemiş bir noktadır.” (Karaosmanoğlu 1934a, 21)

“Edebiyatta inkılâpçılık, ruhun müteaddit ve yaratıcı hamlesi demektir.” (Karaosmanoğlu 1934b, 29)

“Büyük sanat eserleri, münekkidin veya seçme bir zümrenin takdirleri, telakkileri haricinde, doğrudan doğruya halkla, cemiyetle böyle müteaddi veya pasif münasebetleri olan eserlerdir.” (Karaosmanoğlu 1934c, 27)

Kadro dergisinin edebiyat anlayışı genel olarak Yakup Kadri tarafından ortaya konmuştur. Yakup Kadri'nin Ankara romanı, Yakup Kadri'nin Kadro dergisinde yazdığı yazıların paralelinde kurguladığı bir romandır. Buradaki görüşler Ankara romanında kurgulanmıştır. “Ankara romanı ile Kadro dergisi arasındaki bağlantı Nurettin Öztürk tarafından da belirlenmiş ve Öztürk Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun özellikle Ankara-Moskova-Roma başlıklı on yazıdan oluşan yazı dizisindeki gezi izlenimleri ile daha sonra yayımlanacak olan Ankara romanı arasında bağlantılar olduğuna dikkat çekmiştir. Öztürk bu yazı dizisi dışında derginin 28. sayısında yer alan Ankara romanının yayımlandığına dair duyuru ile yine aynı sayıda yer alan Mansur Tekin imzalı yazı ile de Kadro dergisi ve Ankara romanı arasındaki kan bağının daha belirgin bir şekilde ortaya konulduğu sonucuna ulaşmıştır. (Öztürk 1992, 88-89; Tekin 1934, 48-50).

İlhan Tekeli ve Selim İlkin ise Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Kadro dergisinde siyasal elit kesime tek parti yönetim nedeniyle yapılamayan eleştirileri aynı dönemde yayımlanan “Kadro'cu çizgideki” Ankara romanında yöneltmeye çalıştığını belirtmektedirler. (Tekeli ve İlkin 2007, 454-455). Böylece Ankara ile Kadro dergisi arasında doğrudan bir bağlantı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kadro dergisinde Ahmet Haşim'in ölümü üzerine kaleme alınan yazıda Ahmet Haşim ve Haşim'in sanat anlayışı da değerlendirilmiştir. Ahmet Haşim'in ölümü üzerine 19. sayıda çıkan yazıda onun sanat ve edebiyat anlayışı kısa cümleler halinde ifade edilmiştir. Haşim'in toplum için değil “kendi için” sanat yaptığı eleştirilirken bunun nedeni ise toplumda aranır: “Cemiyet, onu kendi içine çekmesini bilmedi. Yoksa Haşim, o daima nefret ettiği cemiyetin içine girebilseydi, hiç şüphesiz ki, bugün özlediğimiz inkılâpçı sanatkârı, o temsil edecekti. Cemiyet içinde havasını, ideolojisini bulamayan sanatkâr, kendi içine döndü ve harice karşı kapandı. Haşim'in kapanan gözleri, muhakkak ki, derunî âlemindeki göllerine, kuşlarına ve güneşlerine açık gitti. Haşim, toprağa ayaklarını koymadan gömüldü.” (Tör 1933, 58)

Kadro dergisi 36 sayı çıkararak dönemin fikir dünyasında yanlı bir edebiyat ve dil anlayışı ile yer tutmuştur. 1930'lu yılların genel durumu değerlendirildiğinde Kadro dergisi iktidarın gerek ekonomi gerekse edebiyat anlayışında yönlendirici bir etkiye sahip olmuştur.

Sonuç

Kadro dergisi Atatürk'ün ve dönemin siyasal iktidarını elinde bulunduran erklerin desteklediği bir dergidir. Devletçilik anlayışını yaymak, inkılâpları halka anlatmak gayesi ile çıkan dergi yine iktidarın düşünceleri ile uyuşmayan görüşlerden dolayı kapatılmıştır.

Dergide Yakup Kadri gibi bir edebiyatçının olması dergiye edebiyat açısından da bakılmasını gerektirmiştir. Kadro Hareketi olarak isimlendirilen Kadro dergisi yazarları edebiyat

sahasında da varlıklarını ciddi anlamda gösterememişler, dönemin birçok dergisi ve yazarları tarafından eleştirilmişlerdir.

Kadro dergisinin dönemin siyasi anlayışına paralel bir çalışma yapması, iktidarın desteklediği bir dergi olması, Yakup Kadri haricinde Marksist bir yapıdan gelmeleri onların değişik kesimlerce eleştirilmesine neden olmuştur. Gündümlü bir edebiyat anlayışı ortaya koymaları Kadro Hareketini edebiyat tarihimiz içinde de kabul edilebilir bir yer edinmemelerine neden olmuştur.

Harf İnkılâbı ile birlikte dilde sadeleşme çalışmalarının resmî kolu olarak dil çalışmalarını yürütmüşler, Öz Türkçe anlayışının yayın dünyasında tanınmasına öncülük etmişlerdir. Dil konusunda tüm dillerin Türk dilinden çıktığını savunmaları döneminde de daha sonra da kabul edilmeyen görüşlerden olmuştur.

Dil konusunda akım olarak bir isimlendirme yapmadan Öz Türkçe davasını ortaya koymaları, yabancı sözcüklere Türkçe karşılıklar bulunması daha sonra Türk Dil Kurumu tarafından yürütülen bir çalışma halini almıştır. Dergide geçen gerek ekonomi yazıları gerekse edebiyat yazıları incelendiğinde yazarların Türkçe kelime kullanma hassasiyeti dikkat çeken bir ayrıntıdır.

Halk edebiyatının milli edebiyatımız olduğu anlayışı Tanzimat'tan beri tartışılan bir konu olmuştur. Kadrocular da özellikle Divan edebiyatını eleştirmeye devam etmişler, halk edebiyatını tanıtmak için yazılar kaleme almışlardır. Divan edebiyatının mecaz yüklü ifadelerinin yerine mecazsız, yalın bir edebiyatın oluşturulması gerektiği üzerinde duran Kadrocular, sanat eserinin insan ve cemiyet arasında bağ kurması gerektiğini belirtmişlerdir. Gerçek sanat değeri insan ve cemiyet bağı kurabilen eserlerdir, görüşünün savunucu olmuşlardır.

Kadro dergisi halk tarafından benimsenen ve takip edilen bir dergi olamamıştır. Her ne kadar 3000 adet basıldığı söylenmiş olsa da derginin çok büyük bir kısmı resmi kurumlar tarafından alınmıştır. Kadro dergisi halkta tabanı olmayan bir dergi olarak belirli kesimlere ulaşabilen resmi dergi statüsünden kurtulamamıştır. Bu nedenle de Kadro Hareketi sınırlı bir etkiye sahip olmuştur.

Kadro dergisindeki yazılarda öne sürdükleri düşünceleri yazdıkları romanlarda kurgulayan Yakup Kadri'nin ve Şevket Süreyya'nın bu eserlerinde de başarılı oldukları söylenemez. Yapılan değerlendirmelerde Yakup Kadri'nin Ankara romanının en başarısız roman olduğunun söylenmesi, Şevket Süreyya'nın Toprak Uyanırsa romanının başarısız bir eser olarak görülmesi bunu göstermektedir.

Kadro dergisi ne devrinde ne de daha sonra ses getirebilen bir dergi olmasa da çıktığı 3 yıl içerisinde bir kesimin sesi olmuş, Kadro Hareketi olarak döneminde sınırlı etkiye sahip bir hareket olmuştur.

KAYNAKÇA

- ASAF, Burhan (1933)a, “Niçin Sanatsız?” Kadro Dergisi, S.13, Ocak 1933, s.32-34
 ASAF, Burhan (1933)b, “Sanat ve Teknik”, Kadro Dergisi, S.15, Mart 1933, s.36-39
 AYDEMİR, Şevket Süreyya (1932)a, “Kadro”, Kadro Dergisi, S.1, Ocak 1932, s. 3
 AYDEMİR, Şevket Süreyya (1932)b, “Kadro”, Kadro Dergisi, S.10, Ekim 1932, s. 3
 AYDEMİR, Şevket Süreyya (1933)a, “Kadro”, Kadro Dergisi, S.23, Kasım 1933, s. 3
 AYDEMİR, Şevket Süreyya (1933)b, “İktisadî Devletçilik”, Kadro Dergisi, S.17, Mayıs 1933, s. 37
 AYDEMİR, Şevket Süreyya (1933)c, “Yaban”, Kadro Dergisi, S.18, Haziran 1933, s. 80

- AYDEMİR, Şevket Süreyya (1934), “Kadro”, Kadro Dergisi, S.32, Ağustos 1934, s. 3
- AYDEMİR, Şevket Süreyya (2009), Tek Adam, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- DİLMEN, İbrahim Necmi (1933)a, “Türk Dilinin Ana Çizgileri”, Kadro Dergisi, S.16, Nisan 1933, s.50-51
- DİLMEN, İbrahim Necmi (1933)b, “Dede Korkut Hikâyeleri Üzerine Bir İki Söz”, Kadro Dergisi, S.20, Ağustos 1933, s.43
- ERTAN, Temuçin Faik (1994), Kadrocular ve Kadro Hareketi, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gökalp, Ziya (1994), Türkçülüğün Esasları, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÖZAYDIN, Nevzat (1978). “Kadro ve Türk Dili”, Kadro, Tıpkı Basım, C.1. s. 43 - 46. (Yayına Hazırlayan: Cem Alpar). Ankara: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.
- GÜNEY, Eflatun Cem (1933), “İnkılâp Edebiyatı”, Kadro Dergisi, S.18, Haziran 1933, s.67-69
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1932)a, “Türkçe”, Kadro Dergisi, S.9, Eylül 1932, s. 19-22
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1932)b, “Şairin, Bize Anlatacağı Şey kaldı mı?”, Kadro Dergisi, S.1, Ocak 1932, s. 28-30
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1932)c, “Ham Madde ve Halkla Sanatkâr”, Kadro Dergisi, S.3, Mart 1932, s. 17-18
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1932)d, “Bedîî Heyecan”, Kadro Dergisi, S.6, Haziran 1932, s. 19-22
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1932)e, “Edebiyat Buhranına Dair”, Kadro Dergisi, S.8, Ağustos 1932, s. 27-29
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1932)f, “Yalın Söz”, Kadro Dergisi, S.11, Kasım 1932, s. 30-32
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1932)g, “Enderun Şairleri ve Halk Edebiyatı”, Kadro Dergisi, S.10, Ekim 1932, s. 26-27
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1933)a, “Bir Kissa ve Bir Hisse”, Kadro Dergisi, S.14, Şubat 1933, s. 25-27
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1933)b, “Samimiyete Davet”, Kadro Dergisi, S.16, Nisan 1933, s. 29-30
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1934)a, “İnkılâp Edebiyatı”, Kadro Dergisi, S.25, Ocak 1934, s. 21-23
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1934)b, “Gene İnkılâp Edebiyatına Dair”, Kadro Dergisi, S.26, Şubat 1934, s. 27-29
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri (1934)c, “Sanat Ölçüleri”, Kadro Dergisi, S.29, Mayıs 1934, s. 25-27
- ÖZTÜRK, Nurettin, Çağdaş Türk Edebiyatında Ütopya (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1992.
- TEKELİ, İlhan, İLKİN, Selim (2007). Cumhuriyet’in Harcı/ Birinci Kitap: Köktenci Modernitenin Doğuşu, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- TEKİN, Mansur (1934). “Ankara”, Kadro Dergisi, C.3, S.28, Nisan 1934. s. 48-50.
- TÜRKEŞ, Mustafa (1999), Kadro Hareketi/Ulusçu Sol Bir Akım, Ankara: İmge Kitabevi.
- TÖR, Vedat Nedim (1932), “Harf İnkılâbı”, Kadro Dergisi, S.1, Ocak 1932, s. 43
- TÖR, Vedat Nedim (1933), “Ahmet Haşim’in Ölümü”, Kadro Dergisi, S.19, Temmuz 1933, s. 58
- YANARDAĞ, Mercan (1998), Türk Siyasal Yaşamında Kadro Hareketi, İstanbul: Yalçın Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012